

Länsstyrelsen
Västernorrland

Bevarandeplan Natura 2000

Högbonden SE0710042

Foto: Johan Uebel

Namn:	Högbonden
Områdeskod:	SE0710042
Områdestyp:	SAC 2011-03
Area:	347 hektar
Skyddsform:	Naturreservat
Kommun:	Kramfors
Tillsynsmyndighet:	Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Koordinat:	697656/163612
Karta:	18I 5H
Ägarförhållanden:	statligt
Uppdaterad:	2018-11

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄNT OM NATURA 2000	3
1.1 Allmänt om bevarandeplanen.....	3
2. GRUNDER FÖR UTPEKANDE	3
2.1 Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet	3
3. BEVARANDESYFTEN OCH BEVARANDEMÅL.....	4
4. OMRÅDESBESKRIVNING.....	4
4.1 Allmän områdesbeskrivning	4
4.2 Intressanta arter i området, ej med i art- och habitatdirektivet.....	5
5. EKOLOGISKA FÖRUTSÄTTNINGAR	5
5.1 För området i dess helhet	5
5.2 För ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet.....	5
6. HOTBILD MOT NATURA 2000-OMRÅDET	7
7. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	7
7.1 Områdesskydd.....	7
7.2 Skötsel	8
8. BEVARANDESTATUS	8
9. UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL.....	8
10. REFERENSER	8
11. KARTOR	10

1. Allmänt om Natura 2000

Natura 2000 heter det nätverk av skyddsvärda områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) samt Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar). Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Sverige har som medlem i EU åtagit sig att se till att naturtyperna och arterna har gynnsam bevarandestatus, dvs. att de finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning genom att vidta bevarandeåtgärder i form av skydd och skötsel. Genom 15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd har EU-direktiven implementerats i svensk lagstiftning. Ett särskilt tillstånd krävs om man vill utföra åtgärder som kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt. Som en hjälp vid arbetet med att bevara naturvärdena i Natura 2000-områden samt som ett stöd för verksamheter som bedrivs i anslutning till området ska det finnas bevarandeplaner för samtliga områden.

1.1 Allmänt om bevarandeplanen

Bevarandeplanen är det dokument som ska beskriva vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som ska ange vilka bevarandeåtgärder som planeras. Bevarandeplanen behandlar områdets ingående naturtyper och arter som finns upptagna i EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet. En viktig del i arbetet med att vidta nödvändiga bevarandeåtgärder är formuleringen av bevarandesyfte och bevarandemål för varje Natura 2000-område samt att planera och prioritera vilka bevarandeåtgärder som behövs utifrån i dagsläget kända förhållanden och hot. Bevarandesyftet utgår från 17§ Förordningen om områdesskydd som anger att länsstyrelserna ska upprätta beskrivningar av syftet samt för de livsmiljöer och arter för vilka gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas.

2. Grunder för utpekande

2.1 Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

Området är utpekade att ingå i Natura 2000-nätverket enligt art & habitatdirektivet mot bakgrund av att det inom området finns i direktivet ingående naturtyper (tabell 1). Främsta motivet för utpekande av området är förekomsten av den prioriterade naturtypen västlig taiga. På kartan finns naturtyperna redovisade geografiskt för området.

Tabell 1. Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

<i>Kod</i>	<i>Naturtyp</i>	<i>Areal (ha)</i>	<i>Andel (%)</i>
1220	Perenn vegetation på steniga stränder	2	0,6
1230	Vegetationsklädda havsklippor	10	3
1620	Skär och små öar i Östersjön	42	12
9010*	Västlig taiga	24	7

*) = Prioriterad naturtyp

3. Bevarandesyften och bevarandemål

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Natura 2000-området Högbonden utgörs av några öar med branta klippor och låga skär i Höga kusten. Öarna karakteriseras av kalspolade klippor och hållmarkstallskog. Det främsta bevarandesyftet är att bevara naturmiljön inom området och särskilt den gamla skogen i den prioriterade naturtypen västlig taiga. Syftet ska uppnås genom att området lämnas till fri utveckling där naturlig dynamik får råda.

Området är skyddat som naturreservat. Något ytterligare behov av bevarandeåtgärder är inte aktuellt. I tabell 2 finns en sammanfattning av de bevarandemål som anger det tillstånd som bör råda i det enskilda området för att optimera områdets bidrag till uppnåendet av gynnsam bevarandestatus på nationell, biogeografisk eller EU-nivå.

Tabell 2. Bevarandemål för ingående naturtyper

<i>Naturtyp</i>	<i>Bevarandemål</i>
1220, Perenn vegetation på steniga stränder	Naturtypen ska bibehållas i minst 2 ha. Intakta zonerings med förekomst av olika vegetationstyper, ska råda. Typiska arter ska ha ej minskande populationer. Naturlig hydrologisk regim med god vattenkvalitet ska råda.
1230, Vegetationsklädda havsklippor	Naturtypen ska bibehållas i minst 10 ha. Naturlig dynamik och hydrologisk regim ska råda. Typiska arter ska ha ej minskande populationer.
1620, Skär och små öar i Östersjön	Naturtypen bibehålls i minst 42 hektar. Naturlig hydrologisk regim ska råda. Typiska arter ska ha ej minskande populationer. Naturlig dynamik, med zonerings av vegetation, ska råda.
9010, Västlig taiga	Naturtypen ska bibehållas i minst 24 hektar. Skoglig kontinuitet och naturlig dynamik ska råda. Typiska arter ska ha ej minskande populationer. Mängden död ved ska utgöra minst 20 % av totalvolymen ved för grandominerade miljöer och minst 10 % för tallmiljöer, dock minst 20 m³/ha.

4. Områdesbeskrivning

4.1 Allmän områdesbeskrivning.

Ytterst i Nordingrå reser sig ön Högbonden och överst på klippan står fyren med den gamla fyrvaktarbostaden som idag fungerar som vandrarhem. Högbonden är en vacker plats med intressant geologi, skog, växt- och djurliv samt kulturhistoriska minnesmärken. Öarna Högbonden, Höglosmen och Furan omfattar totalt 347 ha varav 88 ha är land.

Naturen är bergig och karg med sparsam växtlighet, eftersom jordtäcket är tunt och i huvudsak bortspolat av havet under landhöjningen. Berggrunden består av anortosit som är mycket sprickbenägen, och det finns av havet ursvarvade grottor på ön. Störst av dem är Bondstugan i strandlinjen rakt söder om fyren på Högbonden.

4.2 Intressanta arter i området, ej med i art- och habitatdirektivet

Ön karaktäriseras av kalspolade klippor och gles hållmarkstallskog. I små sprickor på de karga klipporna växer Höga Kustens speciella växt, strandtraven (*Cardaminopsis petraea*). Här växer också saltgräs (*Puccinellia capillaris*), krypven (*Agrostis stolonifera*), stubbtåg (*Juncus compressus*) och östersjötåg (*Juncus baltica*).

Öarna och omgivande vatten i högbondens naturreservat är också värdefulla för fåglar bla ses Fisktärna (*Sterna hirundo*) och Silvertärna (*Sterna paradisaea*), båda är arter som ingår i fågeldirektivet. Nationellt rödlistade fåglar som ejder (*Somateria mollissima*), kustlabbe (*Stercorarius parasiticus*), roskarl (*Arenaria interpres*), silltrut (*Larus fuscus*) och svärta (*Melanitta fusca*), tobisgrissla (*Cephus grylle*) och ängspiålrka (*Anthus pratensis*) ses också.

5. Ekologiska förutsättningar

5.1 För området i dess helhet

Området med sin varierade natur hyser idag värdefulla livsmiljöer för många arter och har förutsättning att vara det så länge inte området påverkas negativt av mänskliga aktiviteter/exploatering.

5.2 För ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

1220 Perenn vegetation på steniga stränder. Steniga stränder med flerårig vegetation på de övre delarna av klapperstensstränder. Många olika vegetationstyper finns ovanför den omedelbara strandzonen. I de äldre delarna kan antingen gräs-, ljung- och risvegetation eller en vegetation dominerad av mossor och lavar utvecklas. Naturtypen är vanligen ohävdad.

Karaktärsarter: Strandkål, saltarv, strandråg, strandärt, kvickrot, röllika och strandkvanne.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- God vattenkvalitet.
- Varierad vegetation, beroende på hur exponerad stranden är för vind och vågor. Allt från nästan vegetationsfria stränder närmast havet till strandängsvegetation i de över delarna.
- Intakta zonerings med förekomst av olika vegetationstyper.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i habitatet. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.

1230, Vegetationsklädda havsklippor. Havsklippor med gräs- och örtvegetation med en varierande vegetationstäckning beroende bl.a på havets påverkan. På de mest utsatta klipporna finns vegetationsfria klippavsatser och skrevor på de brantaste delarna närmast havet och gräsbevuxna klippphyllor, branter och sluttningar på de ställen där jord kunnat ackumuleras.

Längre inåt landet där klipporna är mer skyddade kan ris, örter och vindpinade träd och buskar etablera sig.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus är:

- att populationerna hos de typiska arterna i naturtypen inte minskar påtagligt. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.
- Zonerad och varierad vegetation. Från klippor närmast havet till mer skyddade lägen, där tjockare jordlager kunnat bildas.
- Rikt fågelliv.
- Läge i förhållande till havet, geologi, morfologi och naturgeografiskt läge inverkar på denna mångsidiga naturtyp.
- Måttligt slitage från rörligt friluftsliv.

1620, Skär och små öar i Östersjön. Havsklippor med gräs- och örtvegetation. De har en varierande vegetationstäckning beroende bl.a på havets påverkan, geologi och geomorfologi. På de mest utsatta klipporna finns vegetationsfria klippavsatser och skrevor på de brantaste delarna närmast havet och gräsbevuxna klippphyllor, branter och sluttningar på de ställen där jord kunnat ackumuleras. Längre inåt landet där klipporna är mer skyddade kan ris, örter och vindpinade träd och buskar etablera sig.

Karaktärsarter: Trift, marrisp, strandglim, gulkämpar, daggsvingel, kustbaldersbrå och skörbjuggsört. Närmast vattenlinjen blågrönalgen *Calothrix scopulorum* och skorplavar.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Läge i förhållande till havet, geologi, morfologi och naturgeografiskt läge inverkar på denna mångsidiga naturtyp.
- Zonerad och varierad vegetation. Från klippor närmast havet till mer skyddade lägen, där tjockare jordlager kunnat bildas.
- Rikt fågelliv.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i habitatet. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.

9010, Västlig taiga. Naturliga, gamla, barrträdsdominerade skogar i norra och mellersta Sverige samt yngre successioner som utvecklas naturligt efter brand eller omfattande stormfällningar. Med naturliga, gamla skogar menas skogar som bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning, åldersvariation och ekologiska funktion. Dessa skogar kan ha en viss mänsklig påverkan genom exempelvis plockhuggning, men de har aldrig omfattats av större kalavverkningar. Naturtypen hyser mycket stor variation av arter allt från vanliga skogsarter till en rad hotade arter bland mossor, lavar, svampar och insekter (främst skalbaggar) mm.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- att populationerna hos de typiska arterna i naturtypen inte minskar påtagligt. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.

- Skoglig kontinuitet. En viktig förutsättning är en kontinuitet av träd där det har skapats en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning.
- Naturlig dynamik. Naturvärdena utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t.ex. stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Förekomst av substrat är en förutsättning för epifytiska lavar och svampar knutna till naturtypen, samt även för vedlevande insekter. Exempel på substrat är död ved; grenar, torrträd, lågor m.m. i olika nedbrytningsstadier, gamla och grova träd med dithörande barkstruktur. Gamla träd och lång trädkontinuitet är även viktigt för marklevande mykorrhizasvampar.
- Ostörd hydrologi i framför allt sumpskogsmiljöer, samt i angränsande myrmark.

6. Hotbild mot Natura 2000-området

Högbonden är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också skyddat som naturreservat, vilket innebär att de stora hoten är undanröjda. Verksamheter och faktorer som kan tänkas påverka Natura 2000-området negativt visas i tabell 3.

Vid beskrivandet av hotbilden för ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom områdets skötsel. I övervakningsarbetet är det viktigt att i mån av resurser redovisa hur de globala problemen utvecklas på såväl objekts- som länsnivå. Tyngdpunkten för hotbilden av varje enskilt Natura 2000-objekt ligger främst på lokala hot från landskaps- till artnivå.

Tabell 3. Verksamheter och faktorer som kan påverka Natura 2000-områdets naturtyper negativt

<i>Naturtyp</i>	<i>Hot</i>
1220, Perenn vegetation på steniga stränder	• Övergödning genom ökad pålagring med ruttnande alger. • Kvävenedfall, vilket påverkar artsammansättningen. • Oljeutsläpp. • Slitage och störningar orsakade av det rörliga friluftslivet. • Exploatering, t ex i form av bebyggelse och bryggor.
1230, Vegetationsklädda havsklippor	• Slitage och störningar orsakade av det rörliga friluftslivet. • Exploatering, t ex i form av bebyggelse och bryggor. • Oljeutsläpp och bensinspill från båttrafik. • Kvävenedfall, vilket påverkar artsammansättningen. • Förekomst av mink.
1620, Skär och små öar i Östersjön	• Oljeutsläpp och bensinspill från båttrafik. • Naturtypen är känslig för slitage från t.ex. friluftsliv. • Exploatering, t ex i form av bebyggelse och bryggor.
9010, Västlig taiga	• Inga direkta hot i dagsläget

7. Bevarandeåtgärder

7.1 Områdesskydd

Högbonden är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också skyddat i form av naturreservat. Området har därför det rättsliga skydd som kan tänkas behövas.

Natura 2000-regelverket medför att det enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett Natura 2000-område. Tillståndsprövningar ska utgå från hur verksamheten eller åtgärden påverkar områdets bevarandemål och möjligheten för området att uppnå bevarandesyftet.

7.2 Skötsel

Naturen på öarna som inte tidigare är präglad av människor lämnas för fri utveckling där naturliga processer får råda.

Resterna efter fiskeläget på Höglosmen, inklusive den öppna ängsmarken och kapellgrunden ska vårdas. Marken runt fyrvaktarbostaden på Högbonden ska hållas vårdad. Byggnaderna på öarna ska underhållas så att de inte förfaller och skötas på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Löpande åtgärder som är nödvändiga för att underlätta för besökare vidtas. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder visas i tabell 4.

Tabell 4. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

<i>Skötselåtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Prioritet</i>
Fri naturlig utveckling	Tills vidare	1
Vård av byggnader och öppen mark i anslutning till dessa	Vid behov	1
Löpande åtgärder för att underlätta för besökare	Vid behov	1

8. Bevarandestatus

Bevarandestatusen för området i sin helhet är gynnsam då området inte är negativt påverkat av mänskliga aktiviteter/exploatering.

9. Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning av naturtyper och arter sker enligt Naturvårdsverket riktlinjer för uppföljning av skyddade områden och är beskrivna i regionala uppföljningsplaner på Naturvårdsverkets hemsida. Områdesvis uppföljning kommer att ske inom ett enskilt Natura 2000 område ifall det finns faktorer som där behöver följas upp särskilt och som inte fångas upp av den regionala uppföljningsplanen.

Utvärdering av gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter sker på biogeografisk nivå, för Västernorrlands län den boreala regionen.

10. Referenser

Art-och habitatdirektivet, Rådets direktiv 92/43/EEG an den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007

Natura 2000 i Sverige, handbok med allmänna råd, Naturvårdsverkets handbok 2003:9

15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m. m.

Naturvårdsverket 2003. Natura 2000, Art- och naturtypsvisa vägledningar.

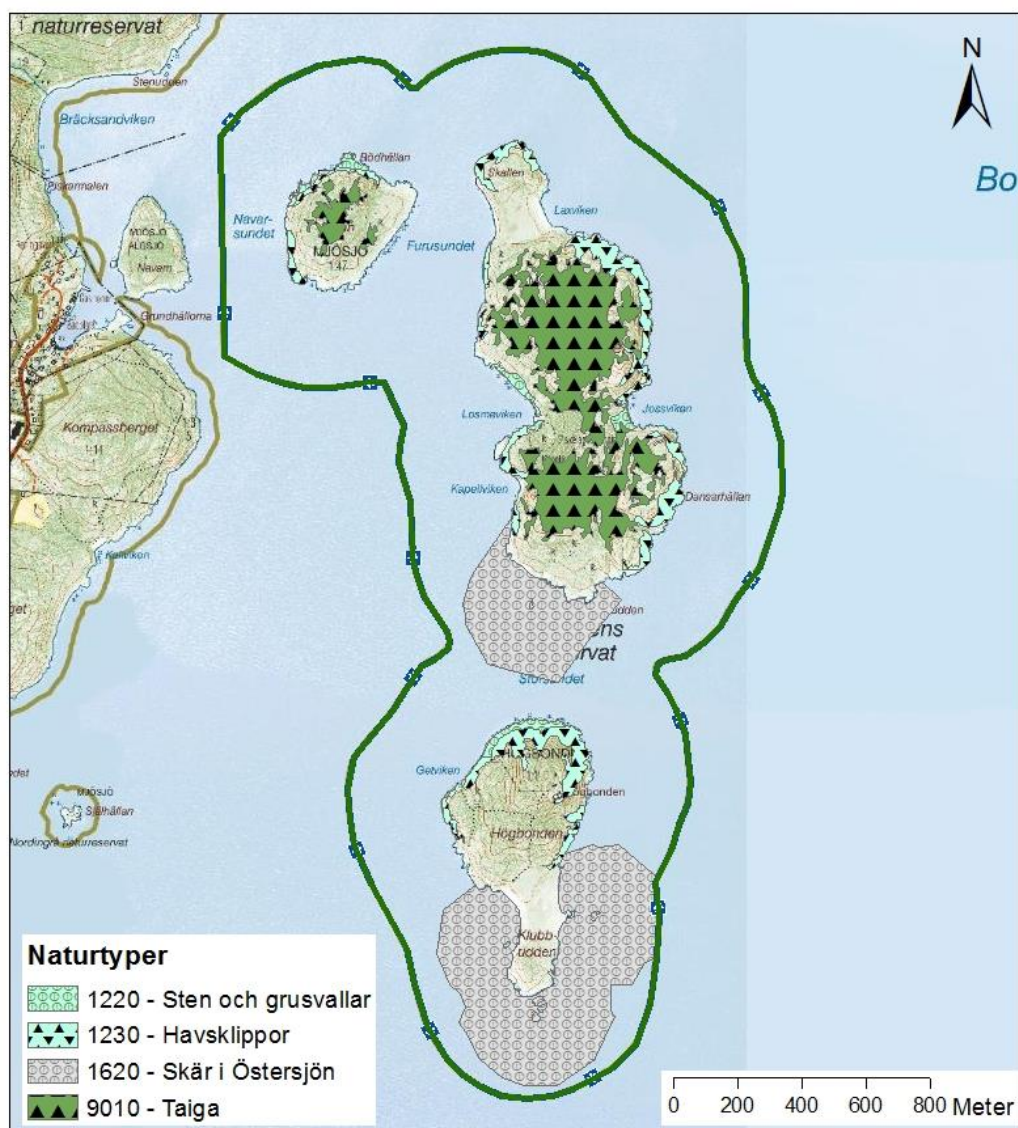
Cato I, Kjellin B & Zetterlund S. Förekomst och utbredning av sandbankar, berg och hårbottenar inom svenskt territorialvatten och svensk ekonomisk zon (EEZ). SGU-rapport 2003:1.

Guvå L. 1971. Naturvårdsinventering i Västernorrlands län. Del 2 Ångermanland: Ådalen.

Sjöberg R. 1985. Tunnelgrottor i Västernorrlands län, 1985:2.

11. Kartor

Kartorna nedan visar de ingående naturtypernas utbredning samt en översikt av området. Aktuell information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område finns på Naturvårdsverkets hemsida, kartverket skyddad natur. Observera att det är naturtypernas utbredning och förekomst i verkligheten som gäller vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken. Det innebär att både rapporterad areal och det som framgår av naturanaturtypskartan (NNK) kan behöva säkerställas med ytterligare uppgifter, t.ex. fältinventeringar.

Natura 2000
 Naturservat

© Länsstyrelsen Västerbotten
 © Lantmäteriet Geodatasamverkan